

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

Педагогикалық сериясы
1997 жылдан бастап шығады

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

Педагогическая серия
Издается с 1997 года

ISSN 2710-2661

№ 4 (2020)

Павлодар

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPYU00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

Бас редакторы – главный редактор

Бегентаев М. М.

д.э.н., профессор

Заместитель главного редактора

Ответственный секретарь

Пфейфер Н. Э., *д.п.н., профессор*

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Абибуллаева А.,

д.п.н., профессор

Бурдина Е. И.,

д.п.н., профессор

Жумагаева Е.,

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Белоруссия)

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Донцов А. С.,

доктор PhD

Шокубаева З. Ж.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели

Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов

При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/RJNK5177>**К. Б. Мукатаева**Торайғыров университеті,
Қазақстан Республикасы, Павлодар қ.**БІЛІМ АЛУШЫЛАРДЫҢ АКАДЕМИЯЛЫҚ ҰТҚЫРЛЫҒЫ
ЖОҒАРЫ БІЛІМДІ ИНТЕРНАЦИОНАЛДАНДЫРУ
ФАКТОРЫ РЕТІНДЕ**

Жоғары оқу орындарындағы интернационалдандыру – бұл әр түрлі іс-әрекеттерді қамтитын күрделі процесс. Білім беру жүйесі бүкіл әлемде адам өмірінің барлық саласында болып жатқан интеграция үрдісіне қатысады. Қазақстан жоғары оқу орындарының интернационализациясы үрдісіне ерекеше көңіл бөліп, білім алушылардың академиялық ұтқырлық бағдарламаларын нығайтуға жағымды жағдай жасауда. Бұл мақалада өңірлік университеттің білім алушыларының академиялық ұтқырлық бағдарламасының қалай жүзеге асырылатындығы, бағдарламаның аймақтық университеттегі интернационалдандыру үрдісіне әсерін зерттеу қарастырылады. Мақала деректері бағдарламада қатысқан білім алушыларға арнайы дайындалған сауалнама арқылы жиналды. Сауалнамада қатысушылар саны 98 адамды құрады. Бұл жұмыста деректерді талдау жұмыстары SPSS статистикалық бағдарламаның көмегімен жүзеге асырылды. Бағдарламаның аймақтық университетте жүзеге асыру және оны болашақта қалай жақсартуға болатындығы туралы қатысушылардың пікірін білу мақаланың негізгі мақсаты бола отыра, қатысушылардың субъективті пікірін ала отырып, бағдарламаны жақсарту жолдары да белгіленген. Академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асыру үрдістерін стратегиялық басқару жүйесін жетілдіру мақсатында университетті интернационалдандыру үрдісінің негізгі факторы ретінде білім алушылардың академиялық ұтқырлығын арттыру үшін кешенді шаралар қабылдау орынды болып көрінеді.

Кілтті сөздер: Интернационализация, білім алушылардың академиялық ұтқырлық бағдарламасы, жоғарғы білім, шетелдік білім.

Кіріспе

Білім беруді интернационалдандыру бүгінде әлемнің барлық елдерінің білім беру саясатының маңызды компоненттерінің біріне айналуға. Интернационалдандыру үрдісі қарқынды дамып келе жатқан саяси, экономикалық, әлеуметтік-мәдени және академиялық факторлардың арқасында дамуда. Бұл факторлардың жиынтығы континентке, елге және университетке байланысты әртүрлі формаларға ие. Интернационализация үрдісі жоғары білімге әсер ететін және 21 ғасырдың мәселелерін шешуге негізделген маңызды күштердің бірі ретінде қарастырылады [Knight, 2008]. 2020 жылдың қыркүйегінде Президент Тоқаев еліміздің жаңа экономикалық бағыты жеті негізгі қағидаға негізделуі керек деген халыққа жолдауын жариялады. Жолдаудың бесінші қағидасы адам капиталын дамытуға, сапалы білім берудің жаңа түріне инвестиция салуға қатысты [Тоқаев, 2020]. Қазақстан Республикасы, Орталық Азия елі, жоғары білімнің интернационалдануына басымдық береді және сонымен қатар білім беру үрдісін модернизациялау, білім беру бағдарламаларында құзыреттілік моделін қолдану есебінен интернационалдану үдерістеріне; студенттердің ұтқырлық бағдарламаларын нығайтуға, ақпараттық технологиялардың рөлін арттыруға, көптілділікті дамытуға және әлемдік білім беру үрдістеріне сәйкес оқу-әдістемелік базаны жетілдіруге барабар жауап береді [ҚР БЖҒМ, 2018].

Білім беру жүйесі бүкіл әлемде адам өмірінің барлық саласында болып жатқан интеграция үрдісіне қатысады. Барлық елдер интеграциялық үрдістерге қатысады және интернационалдандыру әртүрлі іс-шаралар арқылы қалыптасады, осыған орай, жоғары білімді интернационалдандырумен байланысты негізгі түрлерінің бірі білім алушылардың академиялық ұтқырлығы болып табылады. Бұл жұмыстың мақсаты білім алушылардың «Академиялық ұтқырлық» бағдарламасының қалай жүзеге асырылатындығын, оның аймақтық университеттегі интернационалдандыру үрдісіне әсерін зерттеу және талдау болып табылады.

Материалдар мен әдістер

ЖОО-ға қатысты интернационализация тұжырымдамасы зерттеушілер арасында талқыланады және жоғары білімді интернационалау туралы ең жиі қолданылатын анықтамаларын Найт береді [1993, 2003, 2004]. «Интернационализация - халықаралық өлшемдерді білім ордасының оқу, зерттеу, қызмет көрсету және университеттің қызмет көрсету функцияларына енгізу үрдісі» деп ең танымал және жалпы қабылданған үрдістік көзқарасын берген [Найт, 1993: 7, 2008]. ЖОО-ны интернационалдандыру жөніндегі стратегиялық басқару көзқарасын Рудзки [1995: 421] келтіреді, ол үрдістің әр түрлі бөліктері арасындағы қатынастар тұрғысынан

интернационалдандырудың мақсаты мен бағытын мағыналы тұтастыққа бөледі: «барлық университеттердің анықтаушы сипаты болып оқыту мен ғылыми зерттеулерде жетістікке жету мақсатында ұйымдастырушылық өзгерістер, оқу бағдарламаларындағы жаңашылдық, кадрларды дамыту және студенттердің ұтқырлығы табылады» деп анықтама берген.

Кресвелл [Кресвелл, 2009] мәлімдегендей, конструктивизм немесе әлеуметтік конструктивизм адамдар әлемді түсінуге ұмтылған кезде көбінесе интерпретативизммен үйлеседі. Бұл жұмыстың мақсаты зерттелетін тақырып бойынша қатысушылардың пікіріне байланысты және соған орай негізделеді. Нәтижесінде зерттеу интерпретациялық парадигмаға көбірек сүйенеді, өйткені ол университеттегі жеке білім алушыларды зерттеуге және олардың әлемін субъективті түсінуге бағытталған. Зерттеуде әдіснамалық тұрғыдан бағдарламаға қатысушылар, атап айтқанда білім алушылар зерттеу бірлігі болып табылады. Іріктеу процедурасын мақсатты формадағы ықтималды іріктеу ретінде сипаттауға болады [Коэн және т.б., 2011], ол арнайы мәселе бойынша терең білімі бар адамдарға қол жеткізуге арналған [Болл, 1990]. Университеттің бағдарламада қатысқан ұтқыр білімалушылары өз тәжірибелерімен бөлісе отырып, тиісті мәлімет бере алады. Жұмыс деректері сауалнама арқылы жиналды. Зерттеу үлгісіне академиялық ұтқырлық бағдарламасына қатысқан аймақтық университеттің білім алушылары кірді. Сауалнамада қатысушылар саны 98 адам. Барлық сауалнамалар орыс тілінде толтырылды.

Зерттеуде сандық мәліметтердің артықшылығы бар; оларда нәтижелерді графиктер, кестелер және диаграммалар түрінде нақты көрсете алатын сандар беріледі [Денскобм, 2003]. Компьютерлік бағдарламалық жасақтама бұл үрдіске көмектесе алатындығы белгілі; статистикалық пакеттер зерттеушіге деректерді топтастыруға және қайта топтастыруға көмектесетін статистикалық талдау жүргізуге мүмкіндік береді [Денскобм, 2003]. Деректер сипаттамалық статистиканы қолдана отырып талданды және өңделді. Статистикалық талдауға көмектесетін бірқатар бағдарламалар бар, бұл жобадан барлық деректерді талдау жұмыстары SPSS статистикалық бағдарламаның көмегімен жүзеге асырылды.

Нәтижелер және талқылау

Сипаттамалық статистика студенттік іріктеудің демографиялық компоненттерін сипаттау үшін қолданылды және 1-кестеде қатысушылардың әр тобы үшін егжей-тегжейлі мәліметтер келтірілген. Көрсетілген демографиялық ақпарат сауалнамалардан жиналды. Бұл зерттеуге тоқсан сегіз білім алушылар қатысты, олардың ішінде бакалавр 75 (76,5 %) және магистр 23 (23,5 %) қатысушыны құрады. Олардың 32-і (33,7 %) ерлер, 66-

сы (67,3 %) әйелдер. 98 қатысушының 97-сі (99 %) бағдарламаға бірінші рет қатысты, ал бір студент (1,0 %) екінші рет қатысты. 1-кестеде көрсетілген гендерлік демографиялық деректерді зерттеу әйелдердің зерттеуге қатысуы жоғары екенін көрсетті.

Кесте 1 – Гендерлік демографиялық деректер

Жынысы	Сауалнама	
	Жиілік	%
Әйел	66	67,3
Ер	32	32,7
Барлығы	98	100

Қатысушылардың демографиялық ақпаратына қосымша жасы туралы мәліметтер де енгізілді. Білім алушылар 17 мен 32 жас аралығында болды. Қатысушылардың көпшілігі бакалавр деңгейінен болғандықтан, қатысушылардың 67,3 %-ы 17 мен 20 жас аралығында болды. Елімізде адамдар, әдетте, мектепті бітіргеннен кейін жоғары білімді игеруге баратынын атап өту маңызды, өйткені үздіксіз білім алу өмірлік әлеуметтенудің міндетті кезеңі болып табылады. Қатысушылардың білім деңгейін зерттеу деректер көзі бойынша бакалавриат деңгейіндегі студенттердің (76,53 %) ұтқырлық бағдарламасын пайдаланған ең үлкен топ екенін көрсетті.

ҚР Білім және Ғылым Министрлігі білім алушылардың академиялық ұтқырлық бағдарламасына мемлекеттік бюджет есебінен жіберілетін қатысушыларға басым бағыттар тізбесі белгіленген, тізімге Еуро одағының, АҚШ және Оңтүстік-Шығыс Азия елдері кіреді. Жалпы, зерттеуге білім алушылар оқыған 11 ел қатысты (кесте 2). Польшада (40,8 %) және Чехияда (28,6 %) ұтқыр студенттердің үлесі өте жоғары.

Кесте 2 – Қабылдаушы елдер

Қабылдаушы ел	Жиілік	%	Қабылдаушы ел	Жиілік	%
Чехия	28	28,6	Испания	10	10,2
Польша	40	40,8	Австрия	2	2,0
Германия	1	1,0	Малайзия	2	2,0
Латвия	4	4,1	Греция	1	1,0
Литва	1	1,0	Қытай	1	1,0
Ресей Федерациясы	8	8,2	Барлығы: 11 ел	98	100,0

Академиялық ұтқырлық бағдарламасы басқа елдегі оқу кезеңін өкімшілік тұрғыдан жеңіл болуына және жіберуші университеттің академиялық қолдауына бағытталған. Сондықтан, ұтқырлық алдында бағдарламаға қатысу шарттары, дайындықты қамтамасыз ету және дайындық шаралары әрқашан маңызды мәселе болып табылады. Өкімшілік және академиялық көмек бағдарламаны іске асырудың негізгі факторы ретінде қарастырылады. Бұл зерттеу білім алушылардың аймақтық университетте «академиялық ұтқырлық» бағдарламасын қалай жүзеге асыратынын зерттеуге және талдауға бағытталғандықтан бірнеше тұжырымдама арқылы қатысушылардың өздерінің оқу орны көрсеткен дайындық пен қолдау туралы өз пікірлерін білдіруі сұралды. Алынған деректер білім алушылардың 100 %-ы жіберуші университетте қатысу шарттары әділ, ашық және қол жетімді екенін, және барлық қатысушылар 100 %-ы шетелде оқу және виза алу үшін құжаттарды дайындау кезінде жіберуші университеттен толық қолдау алғанын хабарлады. Шет тілін меңгеруге келетін болсақ, қатысушылардың 90,8 %-ы шетелде оқу үшін ағылшын тілін меңгерудің тиісті деңгейін растады, тек қатысушылардың 9,2 %-ы ағылшын тілін меңгеру деңгейіне күмән келтірді.

Ұтқырлық білім алушы болудың басты талаптарының бірі-семестрлік оқу аяқталғаннан кейін өз университетіне оралуы, және шетелде оқу кезінде алған барлық пәндер мен кредиттер қабылданып, есептелуі. Үрдістің бірқалыпты өтуі үшін, ұтқырлық кезеңі басталар алдында қатысушылар оқыту туралы келісімді толтырады, келісімде пәндер мен кредиттер көрсетіледі. Сонымен қатар, қатысушылар жеке оқу жоспарын дайындайды, жоспарда барлық таңдалған пәндер көрсетілген, бұл құжат өткен пәндерді оңай қабылдап есептеуге кепілдік береді.

Бағдарламаны іске асыру туралы толығырақ ақпарат алу үшін қатысушылардан таңдалған пәндердің саны оқу жоспарымен анықталғаны және ол жеке оқу бағдарламасына сәйкес келетіндігі сұралды. Қатысушылардың жауаптары бойынша 96 (98 %) білім алушы барлық таңдалған пәндер олардың оқу бағдарламасына және жеке оқу жоспарына сәйкес келетіндігімен толық келісетіндігін мәлімдеді, тек 2 студент (2 %) тұжырымдамаға қатысты жауап беру қиындық тударғанын мәлімдеді.

Алынған мәліметтер студенттердің айтуынша, қатысушылардың 88,78 % (87) өткен пәндердің пайдалылығы мен сәйкестігін растайды, алайда респонденттердің 11,22 % (11) тұжырыммен келіспейді немесе бұл тұжырымға күмән мен сенімсіздік танытады. Ұсынылған мәліметтерден, қатысушылардың 88,8 %-ы шетелде болған кезде қол жеткізген оқу жетістіктерін толық қабылдап, қайта есептегенін растады, қатысушылардың

11,2 %-ы оқыған курстарды ішінара қабылдап, есептегенін көрсетті, білім алушылардың 72,45 %-ы оқыған пәндер мен алынған кредиттердің толық қамтылғанын және 27,55 %-ы ішінара қамтылғанын растады.

Қабылдаушы университеттің білім алушылардың шетелдік оқу кезінде қолдауы маңызды рөл атқарады. Қатысушылардың қабылдаушы университет туралы пікірін білу пайдалы болды, сондықтан келесі «Зерттеу барысында қабылдаушы университеттен толық қолдау алдыңыз ба?» сұрағы ұтқырлықтан кейін сауалнамаға енгізіліп, қабылдаушы университет туралы ақпаратты қамтыды. Көптеген серіктес университеттер білім алушыларға оқу басында көмек беріп, шет елде бейімделу кезеңінен кедергісіз өтуі үшін шетелдік студенттерге достар жүйесін (buddy system) ұйымдастырады. Деректер көрсеткендей, қатысушылар негізінен қабылдаушы университеттерден құнды қолдау алды, қатысушылардың 82,65 % толық қолдау көрсеткендігін, 16,33 % ішінара және тек 1,02 % қабылдаушы университеттің қолдауының жоқтығын көрсетті. Статистика көрсеткендей, көптеген қабылдаушы университеттер оқу кезінде шетелдік білім алушыларға қамқорлық жасайды, бұл шетелдік білім алушылар санының көбеюіне көмектесіп, өз ықпалын тигізеді.

Сауалнамада студенттерге академиялық ұтқырлық бағдарламасының үш оң және үш теріс тәжірибесін атауы ұсынылды. Бұл сұрақтар студенттер үшін ең құнды және қызықты тақырыптарды анықтауға бағытталған. Ашық жауаптар кейіннен нәтижелермен кодталды және жауаптардан негізгі тақырыптар ұсынылды. Жалпы тенденция ретінде қатысушылар бірінші оң аспект үшін тілді жақсарту; кәсіби қабілеттерін арттыру; жаңа достармен танысу; жеке даму; жаңа мәдени тәжірибе; шетелдік академиялық ортада жұмыс тәжірибесін зерттеу сияқты алты аспектіні атап өтті. Нәтижесінде 23,71 % құраған шет тілін жетілдіру тақырыбы бірінші орынға шықты, кәсіби қабілеттерін арттыру – 22,68 % сәл төмен позицияға ие болды. Қатысушылармен көрсетілген ең жағымды үш аспектінің ішінен барлық жағымды аспектілерді есептеу туралы шешім қабылданды. Статистикалық талдаудан алынған есептеулер көрсеткендей, қатысушылар үшін ең жағымды үш аспектілерге жатқандар-саяхаттау мүмкіндігі – 58,6 %, жаңа достармен/адамдармен танысу – 54,11 % және 41,86 % шет тілін білу дағдыларын жетілдіру.

Қатысушылардың ұтқырлық кезеңінің ең жағымсыз аспектілерін талдау нәтижелері 11 аспектіден тұратын екі жағымсыз аспектілерді анықтады. Қатысушылардың 58,6 %-ы ұтқырлық кезеңінде теріс аспект жоқ деп жауап берді, бірақ бейімделу қиындықтары 14,3 % құрады, бұл барлық қатысушылардың пікірінше ұтқырлықтың ең жағымсыз аспектісі. Статистикалық деректер көрсетіп отырғандай, қатысушылар үшін ең жағымсыз аспектілердің үштігіне бейімделу қиындықтары – 14,3 %, ата-

аналар мен туыстардан алыс тұру қиындықтары – 9,2 % және тұрудың қымбат жағдайлары – 9 % кірді.

Қатысушылар негізінен академиялық ұтқырлық бағдарламасының артықшылықтары ретінде шетелде оқудың құнды тәжірибе екенін қарастырады. Қатысушылардың 14,3 %-ы бейімделудің қиындықтарын ұтқырлықтың ең жағымсыз жағы ретінде көрсетті, ал сұралған қатысушылардың тек 8,2 %-ы пәндердің академиялық деңгейі тым жоғары және академиялық интеграцияда қиындықтар болғанын хабарлады. Үйге деген сағыныш (9,2 %) немесе қымбат өмір сүру жағдайлары (9,0 %) туралы жиі айтылды.

Жалпы, қатысушылар шетелде оқу кезеңін өте жақсы бағалайды. Қатысушылардың өте жоғары пайызы (97,96 %) шетелде оқығанды ұнатқандықтарын айтты, ал бірнеше қатысушы (2,04 %) жауаптарында келісім де, келіспеушілік те білдірген жоқ. Қатысушылардың қанағаттану деңгейі бойынша 90 білім алушы (91,84 %) өте жоғары қанағаттанушылық білдіргенін, тек 8 білім алушы (8,16 %) қанағаттанғанын айтты. Жалпы алғанда, деректер қатысушылардың шетелде оқу тәжірибесін жоғары бағалайтындығын, тіпті барлық қатысушылар өздерінің достарына академиялық ұтқырлық тәжірибесін ұсынатындығын атап өтті.

Сауалнаманың тағы бір маңызды тақырыбы бағдарламаны аймақтық университетте жүзеге асыру туралы және оны болашақта қалай жақсартуға болатындығы туралы қатысушылардың пікірін білу туралы пікірі болды. Сол себепті: «Сіздің ойыңызша, халықаралық ынтымақтастыққа жауапты бөлімшенің өз университетіндегі жұмысын қалай жақсартуға болады?» деген сұрақ қойылды.

Нәтижелер бағдарлама туралы жақсы пікірлерге қарамастан, аймақтық университетте бағдарламаны жүзеге асыруды жақсарту үшін үлкен жұмыс атқарылуы керек екенін көрсетеді, бұл аймақтағы жоғары білімнің одан әрі интернационализациясына ықпал етеді. Атап айтқанда: Қазақстан Республикасының геосаяси жағдайын ескере отырып, шетелдік әріптес жоғары оқу орындарының тізімін кеңейту (42,8 %), тек Батыстың ғана емес, Шығыс елдерінің де тәжірибесіне жүгіну; бағдарламаның бұрынғы қатысушыларын (25,51 %) қолжетімді коммуникация құралдары арқылы академиялық ұтқырлық идеяларын ілгерілету үшін ақпараттық іс-шараларға тарту (25,51 %); ұтқырлыққа дейін, оқу кезінде және одан кейін бағдарламаға қатысуға дайындық кезінде ақпараттық құлақтандыруды және қолдауды одан әрі жүйелеу (21,43 %); бағдарлама туралы іс-шаралар форматын кеңейту деген ұсыныстар берілді.

Елімізде «Академиялық ұтқырлық» бағдарламасын қалай жақсартуға болады?» деген сауалға шетелдік университеттерді тығыз серіктестікке

тарту; студенттер үшін шетелде оқу мүмкіндіктерін кеңейту; қатысушылар үшін гранттық орындыр санын көбейту; ұтқырлық мүмкіндіктері туралы көбірек жарнама жасау; білім беру жүйесін жетілдіру; ұтқырлық кезінде қаржыландыруды немесе шәкіртақыны ұлғайту, қосымша қаржылық қолдау жасау; шетелде оқуға дайындық кезінде ақпараттық қолдауды ұйымдастыру; құжат айналымын төмендету деген сегіз тақырып ұсынылды. Қатысушылардың 26,5 %-ы шетелде оқу мүмкіндіктерінің кеңеюін, қатысушылардың 25,5 %-ы шәкіртақы санының артуын және 22 %-ы ұтқырлық кезеңінде қаржыландыруды көбейту және қаржылық қолдау мәселесін көтерді.

Қорытынды

Зерттеу нәтижелері аймақтық университетте бағдарламаның қалай іске асырылып жатқанын көрсетті және қатысушылар бағдарламаны жетілдіру жолдарын да көрсете білді. Қатысушылар академиялық ұтқырлық бағдарламасының кезеңі жарқын сәттерге толы жағымды тәжірибе екенін атап өтті. Қатысушылар шетел университеттерінде алған шетелде оқу тәжірибесіне және жаңа дағдылардың дамуына риза болды. Ұсынылған нәтижелер аймақтық университет қатысушыларының академиялық, жеке және әлеуметтік тәжірибесінің дәлелдерін толықтырады. Сонымен, академиялық ұтқырлық бағдарламасын іске асырудағы стратегиялық басқару жүйесін жетілдіру үшін, өңірлік университетте білім алушылардың академиялық ұтқырлығын жақсартуға қатысты бірқатар шаралар қабылдау орынды болып көрінеді.

Зерттеуден алынған нәтижелер бойынша білім алушылардың академиялық ұтқырлық бағдарламасын жетілдіру және дамытуға арналған көптеген ұсыныстар анықталды. Аймақтық университетте бағдарламаны жетілдіру бойынша төмендегідей ұсыныстар жасалды: қаржыландырудың ұлғаюы, серіктес университеттердің географиясын кеңейту және қатысушыларға қосымша алдын-ала дайындық курстарын ұсыну деген жақсартуға арналған үш тақырып қозғалды. Осыған орай, біріншіден, қатысушыларға академиялық ұтқырлық бағдарламасы басталғанға дейін қолдау көрсету үшін дайындық курсын әзірлеу қажет. Бұл курстар аймақтық университеттегі академиялық ұтқырлық бағдарламасының негізін құрайды және жергілікті университетке қатысушыларды шетелде оқудан не күтілетіні туралы алдын-ала хабардар етуге мүмкіндік береді. Екіншіден, білім алушылар таңдау мүмкіндігіне ие болуы үшін университет әр түрлі елдерден құралған серіктес университеттер тізімін кеңейту қажет. Алайда, ҚР БЖҒМ тарапынан да шектеу бар, өйткені мемлекеттік бюджеттен білім алушылар оқуға бара алатын басым елдер тізімі бекітілген. Өңірлік университет

ұтқырлық бағдарламасына мемлекеттік бюджетті күтіп қана қоймай, қосымша халықаралық бағдарламаларды ұсынып, білім алушыларға жаңа мүмкіндіктерді табу қажеттілігі бар. Сонымен қатар, білім алушылардың ұтқырлық бағдарламасын қамтитын ұйымдарды орнату туралы ұсыныс айтылды, қатысушылар оқу бітіргеннен кейін ұйымға жұмысқа орналасып, ұйымның жұмысы арқылы ұтқырлық бағдарламасына оң үлес қоса алады.

Бұл зерттеудің мақсаты – академиялық ұтқырлықтың университеттегі, яғни бағдарламаның аймақтық университетте қазіргі жағдайын түсіну болды. Қатысушылар жауаптарынан академиялық ұтқырлық бағдарламасы регламентте белгіленген барлық параметрлер мен шарттарға сәйкес келетіндігі туралы кең келісімге қол жеткізілді. Бухарест коммюникесі студенттердің ұтқырлығы үшін кедергілерді жоюдың маңыздылығын атап өтеді. ECTS-ті қабылдау қатысушылардың академиялық ұтқырлығына қатысты ұйымдық құрылымның маңызды аспектісі. Кредиттерді толық қайта есептеу-аймақтық университетте кең таралған тәжірибе. Аймақтық университетте білім алушылар ұтқырлығының жалпы саны 5 %-дан төмен (шамамен 1 % немесе 1 %-дан төмен), және 20 %-ға жету мақсаты нақты көрсетілген уақытта қол жетімді емес болып көрінеді.

Әр түрлі университеттерде қолданылатын интернационализацияға деген көзқарастар сияқты интернационализацияның қазіргі ұлттық және институционалдық айырмашылықтары үнемі өзгеріп отырады. Осылайша, интернационализацияның әмбебап моделі жоқ деп қорытынды жасауға болады, өйткені әр университет өзінің қажеттіліктеріне және тіпті мүмкіндіктеріне байланысты өз моделін жасай алады. Интернационализация жоғары білім мен оның даму стратегиясының ажырамас бөлігі болып табылады деген қорытынды жасауға болады.

Пайдаланған деректер тізімі

1 **Knight, J.** Higher Education in turmoil : the changing world of internationalisation. – Rotterdam Netherlands : Sense. – 2008.

2 **Тоқаев, Қ.** Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына жолдауы. – 2020 ж. 1 қыркүйек.

3 Қазақстан Республикасының Білім және Ғылым Министрлігі. Интернационализация стратегиясын жүзеге асыру. Әдістемелік нұсқаулық. – Астана, 2018.

4 **Knight, J.** «Internationalisation : Management Strategies and Issues». – International Education Magazine. – CBIE, Ottawa. – vol. 9. – No 1. – 1993.

5 **Knight, J.** Updating the definition of internationalization. International Higher Education. – 33(Fall). – 2003. – P. 260–273.

6 **Knight, J.** Internationalisation remodeled: Definition, approaches, and rationales. Journal of Studies in International Education. – 8. – 2004. – P. 5–31.

7 **Rudzki, R.** ‘The Application of a Strategic Management Model to the Internationalization of Higher Education Institutions’. Higher Education. – 29(4). – 1995. – P. 421–441.

8 **Creswell, J. W.** Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches. 3rd ed. Thousand Oaks. – California : Sage, 2009.

9 **Cohen, L., Manion, L. and Morrison, K.** Research Methods in Education. 7th ed. – London : Routledge, 2011.

10 **Ball, S. J.** Politics and Policy Making in Education: Exploration in Policy Sociology. – London : Routledge, 1990.

11 **Denscombe, M.** The Good Research Guide: For Small-Scale Research Projects 2nd ed. – Maidenhead : Open University Press, 2003.

Материал 29.12.20 баспаға түсті.

К. Б. Мукатаева

Академическая мобильность обучающихся как фактор интернационализации высшего образования

Торайгыров университет,
Республика Казахстан, Павлодар.
Материал поступил в редакцию 29.12.20.

К. В. Mukatayeva

Students' academic mobility as a factor of the internationalisation of higher education

Toraighyrov University,
Republic of Kazakhstan, Pavlodar.
Material received on 29.12.20.

Интернационализация высшего образования – это сложный процесс, который включает в себя множество видов деятельности. Система образования участвует в процессе интеграции во всех сферах жизни человека во всем мире. Казахские университеты уделяют особое внимание процессу интернационализации и создают благоприятные условия для усиления программ академической мобильности обучающихся. В статье рассматривается реализация

программы академической мобильности обучающихся регионального вуза, и ее влияние на процесс интернационализации регионального вуза. Данные статьи были собраны с помощью специально подготовленной анкеты для студентов, участвующих в программе. Количество респондентов составило 98 человек. В работе анализ данных проводился с использованием статистической программы SPSS. Основная цель статьи – узнать мнение участников о реализации программы в региональном университете и способах ее улучшения в будущем, а также выявить пути улучшения программы с учетом субъективных мнений участников. В целях совершенствования системы стратегического управления процессом реализации программы академической мобильности как ключевого фактора процесса интернационализации вуза представляется целесообразным принять комплекс мер по повышению академической мобильности обучающихся.

Ключевые слова: Интернационализация, программа академической мобильности обучающихся, высшее образование, зарубежное образование.

The internationalisation of higher education is a complex process that involves many activities. The education system participates in the process of integration in all spheres of human life around the world. Kazakhstani universities pay special attention to the process of internationalisation and create favorable conditions for strengthening student academic mobility programs. The article discusses the implementation of the students academic mobility program, the impact of the program on the process of internationalisation of a regional university. This article was prepared using a specially prepared questionnaire for students participating in the program. The number of respondents – 98 students. In this work, data analysis was performed using the SPSS statistical program. The main purpose of the article is to find out the opinions of the participants about the implementation of the program at the regional university and ways to improve it in the future, as well as to identify ways to improve the program, taking into account the subjective opinions of the participants. In order to improve the system of strategic management of the process of implementing the program of academic mobility as a key factor in the process of internationalisation of the university, it seems appropriate to take a set of measures to increase the academic mobility of students.

Keywords: Internationalisation, students` academic mobility program, higher education, foreign university.

Теруге 29.12.2020 ж. жіберілді. Басуға 11.01.2021 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

2,93 Мб RAM

Шартты баспа табағы 38,0.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректорлар: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3720

Сдано в набор 29.12.2020 г. Подписано в печать 11.01.2021 г.

Электронное издание

2,93 Мб RAM

Усл.п.л. 38,0. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3720

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

www.vestnik.tou.edu.kz